

دیدگاه رهبران انقلاب درباره قیام ۱۵ خرداد

۲۷ اسفند ۱۴۰۲ ساعت ۲۱:۲۰

دیدگاه‌های رهبران انقلاب در بسیاری از موارد بسیار نزدیک به هم است. دلیل این موضوع آن است که ماهیت قیام ۱۵ خرداد کاملاً مشخص بود و کسانی که در آن شرکت کرده بودند می‌دانستند که به دنبال چه چیزی هستند و چه می‌خواهند.

قیام ۱۵ خرداد قیامی بزرگ در تاریخ معاصر ایران است که از بسیاری جهات توانست مسیر انقلاب ایران را مشخص کند و حتی نقطه سرآغاز آن تلقی گردد. این قیام در همان دوره توانست نظر بسیاری از افراد، گروه‌ها و مطبوعات و رسانه‌های خارجی را به خود جلب کند. قیام ۱۵ خرداد بعد از پیروزی انقلاب اسلامی نیز مورد توجه شخصیات‌های سیاسی بزرگ ایران و جهان از جمله رهبران انقلاب ایران یعنی آیت‌الله خامنه‌ای و آیت‌الله خمینی نیز بود. این دو رهبر بزرگ، دیدگاه خاصی نسبت به انقلاب ایران داشتند که به برخی از این دیدگاه‌ها در مطالب زیر پرداخته شده است.

جایگاه رهبران انقلاب در قیام ۱۵ خرداد

آیت‌الله خامنه‌ای و امام خمینی هر دو از تاثیرگذاران قیام ۱۵ خرداد بودند. هر چند نقش آنها در این قیام متفاوت از هم بود. امام خمینی در واقع رهبر اصلی اعتراضات مردم در سال ۱۳۴۰-۱۳۴۲ بود. در نهایت رهبری ایشان منجر به شکل‌گیری اعتراضات سیاسی شد. این اعتراضات که با سخنرانی ایشان در روز ۱۳ خرداد ۱۳۴۲ آغاز شد و دستگیری ایشان را به دنبال داشته قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ را رقم زد. آیت‌الله خامنه‌ای اما چند روز قبل از قیام ۱۵ خرداد یعنی ۱۲ خرداد ۱۳۴۲ به دلیل سخنرانی علیه حکومت شاه و اسرائیل توسط شهربانی بیرجند دستگیر شده بودند. با این حال آنچه که اهمیت دارد این است که مواضع و دیدگاه‌های این دو رهبر در بسیاری از جهات به یکدیگر نزدیک است.

مواضع و دیدگاه‌های امام خمینی درباره قیام ۱۵ خرداد

به طور کلی امام بعد از قیام ۱۵ خرداد برخورد حکومت در مقابل معترضین را به شدت محکوم می‌کند. ایشان از مشاهده عواقب پس از قیام، از جمله رنج کودکان و خانواده‌هایی که برخی از عزیزان خود را در قیام از دست دادند، ابراز ناراحتی می‌کند و در بسیاری از سخنرانی‌های خود با اندوه و تاسف فراوان به آن اشاره می‌کنند.

امام همچنین در سخنرانی‌های خود، تأثیر سیاسی قیام را به اشکال مختلف برجسته می‌کند و تأکید می‌کند که حوادث قیام ۱۵ خرداد منجر به جدایی حکومت و مردم از یکدیگر شد و بر سرنوشت رژیم حاکم مهر زد. اما در کنار عواقب و نتایج قیام، اما تأکید

خاصی نیز بر لزوم یادآوری و حفظ اهمیت قیام دارند. ایشان بارها بیان می‌کند که اقدامات دولت بدتر از اقدامات علیه ملت بیگانه بود. علاوه بر این، امام این قیام را قیامی مذهبی می‌بیند که شامل تلاش مسلمانان برای اعاده اسلام و احکام اسلامی بود و باعث شرکت روحانیون منفعل در مبارزات سیاسی شد. ایشان قیام ۱۵ خرداد را تجلی وحدت ملی معرفی کرده و معتقد بودند در این قیام افراد مختلف از طیف‌های مختلف علیه حکومت متحد شدند. برخی از سخنرانی‌های مهم امام که حاوی نکات فوق‌الذکر است عبارتند از:

«با فرا رسیدن پانزده خرداد خاطره غم‌انگیز و حماسه آفرین این روز تاریخی تجدید می‌شود» [۱]

۱۵ خرداد از اعمال یک قشون، با ملت بیگانه بدتر بود. آنها بچه‌ها را نمی‌کشتند. زن‌ها را نمی‌کشتند. امروز جشن معنی ندارد. [۲]

«پانزده خرداد برای اسلام بود و به اسم اسلام بود و به مبدائیت اسلام و راهنمایی روحانیت.» [۳]

دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای پیرامون قیام ۱۵ خرداد

آیت‌الله خامنه‌ای نیز تاکنون و طی سخنرانی‌های مختلف به ابعاد مختلف این قیام پرداخته است. یکی از نکات مهمی که ایشان در قیام ۱۵ خرداد به آن اشاره داشته‌اند، بعد ملی و به عبارتی وحدت مردمی در قیام است. در یکی از سخنرانی‌های ایشان آمده است: «۱۵ خرداد یک قیام مردمی بود. علت این قیام هم این بود که در روز عاشورای آن سال که مصادف با سیزدهم خرداد می‌شد، امام امت حقایق افشا نشده تا آن روز را با مردم بی‌واسطه در میان گذاشتند.» [۴] البته بعد مردمی بودن این قیام از نظر آیت‌الله به معنای مشارکت تمام احزاب و گروه‌های سیاسی در آن نبود؛ به گفته ایشان وقتی می‌گوییم مردم بوده‌اند، معنایش این است که هیچ یک از احزاب و گروه‌ها و دسته‌جات سیاسی و سردمداران سیاسی و مدعیان مبارزه و مقاومت در این حرکت مردمی کوچکترین نقشی نداشتند. [۵]

مخالفت مردم با ارتباط حکومت شاه با اسرائیل از دیگر مواردی است که آیت‌الله خامنه‌ای به آن پرداخته‌اند و معتقدند که ارتباط حکومت با اسرائیل غاصب، موضوعی نبود که مردم به راحتی با آن کنار بیایند. بنابراین زمانی که این موضوع از سوی امام و در سخنرانی عاشورای آن سال مطرح شد، مردم سکوت را جایز نداشتند. با این حال به زعم آیت‌الله خامنه‌ای این موضوع چیزی نبود که رژیم بتواند آن را تحمل کند. بنابراین با خشونت هر چه تمام به مقابله با این قیام پرداخت:

آن روز برای خیلی‌ها این مطلب قابل فهم نبود که اسرائیل کجا، ایران کجا؟ و اسرائیل چه دشمنی با قرآن و با روحانیت دارد آن هم در ایران؟ حساسیت دستگاه در مقابل این مطالب به قدری بود که شب بعد از این سخنرانی، یعنی شب نیمه‌ی خرداد که مصادف با دوازدهم محرم بود، امام را دزدانه، نیمه‌شب از منزلشان در قم ربودند و به تهران آوردند. [۶]

موضوع فعال شدن روحانیون و به عبارتی از بین رفتن رخوت و انفعال سیاسی که پیش از آن در میان روحانیت حاکم بود از دیگر موضوعاتی است که آیت‌الله خامنه‌ای نیز مانند امام خمینی بر آن تاکید داشته‌اند. ایشان در این رابطه در یکی از سخنرانی‌های خود آورده است: روحانیونی که تا قبل از مبارزات ۴۱، اصلاً به فکر مبارزه نبودند و بعد از آن هم مبارزاتشان جنبه شعاری و منبری و سخنرانی داشت، به فکر تشکّل افتادند. اولین تشکیلات انقلابی یک عده روحانی، بعد از پانزده خرداد تشکیل شد که اساس آن یازده نفر بود که جز و آن یازده نفر (آقایان) منتظری، ربانی شیرازی، بنده، هاشمی، مصباح، آقای قدوسی، آذری، قمی و امینی نجف

سخن نهایی

همانطور که مشاهده کردید دیدگاه‌های رهبران انقلاب در بسیاری از موارد بسیار نزدیک به هم است. دلیل این موضوع آن است که ماهیت قیام ۱۵ خرداد کاملاً مشخص بود و کسانی که در آن شرکت کرده بودند می‌دانستند که به دنبال چه چیزی هستند و چه می‌خواهند. از این رو دیدگاه‌هایی که در رابطه با این قیام مطرح شده است نه تنها در بیانات رهبران انقلاب بلکه در دیدگاه‌های بسیاری از تحلیلگران انقلاب اسلامی نیز ناظر بر همین موارد است.

[۱]- صحیفه امام، جلد ۸، ص ۵۰

[۲]- صحیفه امام، ج ۱، ص ۲۷۱

[۳]- صحیفه امام، جلد ۸، ص ۵۳

[۴]- بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۴/۰۳/۱۳۶۱

[۵]- بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۴/۰۳/۱۳۶۱

[۶]- بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۴/۰۳/۱۳۶۱

[۷]- صحیفه نور، جلد ۹، ص ۶۵

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۴۹۵۵۷/خرداد-۱۵-قیام-درباره-انقلاب-رهبر-از-دیدگاه>